

separerande av parter från civilbefolkningen? Utgångspunkten för projektet är att svaret på denna fråga beror på hur väl organiserad den väpnade aktören är samt vilka strategiska mål som ligger bakom våldsanvändningen mot civila. Genom en jämförande studie av alla FN-operationer med mandat att skydda civilbefolkningen kommer projektet att undersöka vilka strategier som använts och hur dessa påverkat de stridande parternas beteende. Detta görs genom att kombinera kvantitativa och kvalitativa metoder. Den empiriska undersökningen kommer att bygga på intervjuer och officiella FN-dokument såväl som geografiskt disaggregerade och tidsvarierande data på FN-truppers utplacering och våld mot civila. Projektet löper över tre år.

Lisa Hultman är verksam vid Institutionen för freds- och konfliktforskning, Uppsala universitet.
E-post: lisa.hultman@pcr.uu.se

Har roller och värdemönster bland kommunala tjänstemän förändrats under de senaste trettio åren?

Vicki Johansson, Lena Lindgren & Stig Montin

Den ökande tillämpningen i kommunerna av NPM-inspirerade reformer i kombination med statlig styrning som syftar till att främja offentligt finansierad verksamhets kvalitet och enhetlighet har genererat en ökad efterfrågan på och produktion av data om den kommunala verksamhetens kvalitet, resultat och effektivitet.

Resultatet av granskningar som till exempel öppna jämförelser, tillsyn och utvärderingar kan av brukare och medborgare användas som underlag för val av både politiska representanter och för val av utförare av offentligt finansierad service som skolor, äldreomsorg och primärvård. Ur ett demokratiteoretiskt perspektiv antas därför granskning av offentlig politik och verksamhet främja medborgarnas möjligheter till ansvarsutkrävande. Teoretiskt antas medborgarnas för-

utsättningar att påverka politiken stärkas eftersom granskningsresultat ger förutsättningar för demokratiskt handlande och inflytande ur både ett voice och exitperspektiv.

Samtidigt har emellertid hävdats att den ökade fokuseringen på politikens utfallsida i grunden har förändrat den offentliga förvaltningens organisation. Interna (NPM-inspirerade reformer/modeller) och externa styrprocesser (statlig granskning av kommunala verksamheter) som sätter fokus på serviceutfall har påverkat den kommunala förvaltningsorganisationen utformning och funktion samt arbetsdelningen mellan och värdemönster bland förtroendevalda och tjänstemän på förvaltnings- respektive verksamhetsnivå.

Projektets övergripande syfte är att undersöka om NPM-inspirerade reformer och nationella granskningsaktiviteter har främjat framväxten av organisatorisk professionalism på kommunnivå samt om dessa förändringar har påverkat kommunernas och de kommunala tjänstemännens autonomi, organisation tjänstemannaroller och värdemönster, under de senaste trettio åren.

Studiens övergripande hypotes är att organisatorisk professionalism har blivit vanligare i kommunerna och att effektivitetsvärden som en konsekvens har ökat på bekostnad av demokrat-, rättsäkerhets- och professionsvärden bland kommunala tjänstemän. Organisatorisk professionalism antas vidare få olika konsekvenser på förvaltnings- respektive verksamhetsnivå samt inom områden med svaga respektive starka professioner.

Projektet har en demokratiteoretisk ansats och tar sitt avstamp i organisationsteori, professionsteori samt teorier om granskning.

Projektet genomförs som en teoriprövande och teoriutvecklande studie, där teoretiskt härledda hypoteser om kommunala tjänstemäns förändrade roller och värdemönster testas i en surveyundersökning i ett representativt urval av Sveriges kommuner samt i en kommunjämförande fallstudie.

Kommunerna i fallstudien väljs utifrån

två dimensioner; låg-hög grad av NPM-inspirerade reformer och låg-hög grad av nationell granskning (tillsyn, öppna jämförelser) inom områdena utbildning (stark profession) och äldreomsorg (svagare profession) på förvaltnings- och verksamhetsnivå.

Projektet är finansierat av Riksbankens jubileumsfond och pågår under perioden 2013-2016.

Vicki Johansson, Lena Lindgren och Stig Montin är verksamma vid Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet. E-post: vicki.johansson@spa.gu.se; lena.lindgren@spa.gu.se; stig.montin@spa.gu.se

Den svenska narkotikapolitiken: Problemdefiniering och policyutveckling 1968-2010

Björn Johnson

Vid Torekovskompromissen 1971 kom Socialdemokraterna och de borgerliga partierna överens om att monarkin skulle bestå men att kungahuset skulle fräntas allt politiskt inflytande. Sedan dess har regeln varit att kungahusets medlemmar endast har ceremoniella uppgifter. På det narkotikapolitiska området verkar dock inte denna regel gälla. Drottning Silvia har under många år agerat i narkotikapolitiska sammanhang. År 2008 invignings-talade hon vid World Forum Against Drugs, en stor internationell konferens i Stockholm, arrangerad av organisationer som är kritiska till en mer liberal narkotikapolitik.

Att företrädare för kungahuset på detta sätt kan delta i debatten säger något viktigt om den svenska narkotikapolitiken. Uppenbarligen råder det en så stark nationell konsensus i dessa frågor att området inte ens uppfattas som "politiskt", i Torekovskompromissens bemärkelse.

Sveriges narkotikapolitik utgår från en tydlig förbudslinje med tre delar: förebyggande arbete, narkomanvård och kontrollpolitik. Tyngdpunkten ligger på kontrollpolitiken, som gradvis skärpts sedan 1970-talet. Förbudslinjen har varit vägledande

för narkotikapolitiken i många länder, men de senaste decennierna har den utmanats av en alternativ modell, skadereducering (harm reduction).

Skadereducering innebar ett paradigmskifte inom västeuropeisk narkotikapolitik under 1990-talet, då allt fler länder prioriterade ner narkotikabekämpningen till förmån för en mer folkhälsoorienterad politik. Den svenska modellen har dock visat sig ovanligt motståndskraftig mot liberaliseringstendenser. Det är först under 2000-talet som vissa aspekter av skadereducering vunnit insteg även i Sverige.

Syftet med projektet är att beskriva och förklara den svenska narkotikapolitikens utveckling ur ett problemdefinieringsperspektiv. Av särskilt intresse är hur den svenska stabiliteten kan förklaras och hur de förändringar som skett kan förstås. Hur kan det komma sig att Sverige, med sin rationalistiska politiska kultur, valt att behålla en moralistisk linje i narkotikafrågan, när många andra länder övergett den?

Teoretiskt utgår projektet från teorier om problemdefiniering och policyförändring: hur samhällsproblem framträder, etableras och förändras samt vilka konsekvenser detta får. Designen är en process-spårande fallstudie med komparativa inslag. Studien täcker det svenska narkotikaproblemets moderna historia 1968-2010, men fokus ligger på de senaste 20 åren, då stora förändringar skett i Europa, inklusive våra nordiska grannländer. Metoderna är text- och innehållsanalys av debatten i narkotikafrågan samt fallstudier av centrala konfliktfrågor och teman inom den statliga narkotikapolitiken.

Björn Johnson är verksam vid Malmö högskola.
E-post: bjorn.johnson@mah.se